

SYKSY 2022

Roope

JENNI RÄINÄ JA MYSTINEN SUO | YMPÄRISTÖOPPEJA JA YSTÄVYYTTÄ
ITÄMEREN AALLOILLA | JOULUMUISTAMISET PUHTAAMPIEN
VESISTÖJEN PUOLESTA | KOHTI HIILINEUTRAALIUTTA
ASKEL KERRALLAAN

PIDÄ SAARISTO SIISTINÄ RY:N LEHTI

KANNEN KUVA: Kiia Palo

JULKAISIJA: Pidä Saaristo Siistinä ry
Linnankatu 16, 20100 Turku

TOIMISTO: p. 02 274 5500
info@pssry.fi

PÄÄTOIMITTAJA: Veera Säilä

LEHDEN TOIMITUS: Linda Fagerström, Rasmus Karlsson, Anna-Leena Mitro,
Kiia Palo, Ida Sandberg, Veera Säilä, Terhi Takkinen

GRAAFINEN SUUNNITTELU: Pauliina Vesterinen / Pauhaus

KUVITUKSET: s. 12, 17 ja 21 Arto Vesterinen

KÄÄNNÖKSET: Scandix Oy

KIRJAPAINO: Jaakkoo-Taara Oy

© 2022 Pidä Saaristo Siistinä ry

Bengt Westerholm

*Hallituksen puheenjohtaja,
Pidä Saaristo Siistinä ry*

Vihdoinkin.

Vihdoinkin kaikkialla maailmassa tunnustetaan yleisesti, muutamia harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta, että globaali ilmaston lämpeneminen on tosiasia. Tilastot ja tutkimus kertovat sen selvästi. Nyt on viimeistenkin epäilijöiden aika katsoa totuutta silmiin ja suunnata energiansa sen miettimiseen, mitä pitää tehdä, jotta voidaan pelastaa se, mikä pelastettavissa on.

Markus ja Jolle ovat selvinneet soutuamatkastaan Atlantin yli – onnittelut mahtavasta suorituksesta! Suurin muutos, jonka he havaitsivat aiempiin Atlantin ylityksiin verrattuna, oli meressä kelluvan roskan valtava määrä. Suuri kiitos teille molemmille panoksestanne ympäristönsuojelun hyväksi!

Me olemme roskien ja jätteiden keräämisen edelläkävijöitä täällä Itämeren rannoilla ja omilla vesillämme. Vielä tärkeämpää kuin roskien kerääminen on tietysti pitää huolta, että mereen ei alun perinkään päädy roskia. Kyse on kasvatuksesta ja asenteesta. Muutos vaatii aikaa. Ympäristökasvatus on olennainen osa työtämme.

Itseäni ilahduttaa se, että ympäristökysymykset ohjaavat entistä enemmän poliittista päätöksentekoa. Samoin yritysten ja muiden toimijoiden agendat edistävät kestävä tulevaisuutta. Vihdoinkin.

Myrkkymaali. Ei ole mitään hyväksyttävää syytä sille, että rakkaita rantojamme pilataan myrkkymaalein. Olen itse parina viime kesänä kokeillut SeaBoost-pohjamaalia, josta ei irtoa minkäänlaisia myrkkyyä. Maalin lisäksi käytän pohjapalvelua. Pesupaikkoja on jo Hangossa, Helsingissä ja Maarianhaminassa, ja lisää on tulossa. Olen myös snorklannut veneen alla ja harjannut pohjan puhtaaksi käsin testatakseni, onko se toimiva keino. Kyllä on!

PSS ry:n jäsenmaksu vuodelle 2023 on 50 euroa, eli siinä on korotusta. Toivomme asialle omistautuneen jäsenistömme suhtautuvan korotukseen myönteisesti. Olemme erittäin kustannustehokas organisaatio, joten rahasi käytetään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Otamme käyttöön uuden jäsenkategorian, joka tuo mukanaan kasvavalle nuorten jäsentemme joukolle räätälöidyn konseptin.

Viimeisten viiden vuoden aikana olemme uudistaneet aluskantaamme. Nyt meillä on kolme uutta huoltoalusta, jotka kaikki vastaavat tämän päivän tekniikan ja alusten suorittamien tehtävien vaatimuksia. Seuraava tavoitteemme on hankkia uusi alus, joka soveltuu Merenkurkun alueelle, sen ainutlaatuisen saaristoon ja laajoille ulapoille.

Toivotan teille kaikille mukavia lukuhetkiä Roope-lehden parissa. Kun olet itse lukenut lehden, toivottavasti laitat sen kiertoon ja annat jollekulle toiselle luettavaksi.

Lopuksi haluan esittää suuret kiitokset sitoutuneelle ja osaavalle henkilöstöllemme, Roope-palvelupisteiden vastuuhenkilöille, yhteistyökumppaneillemme, tukijoillemme ja kaikille yli 13 000 jäsenellemme.

Pinnalla

Syys-Roope

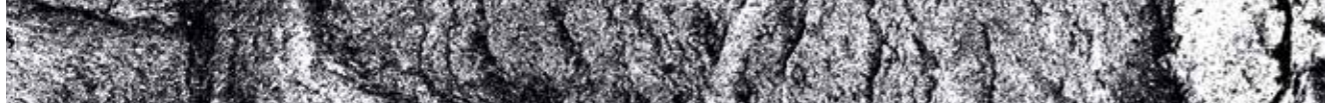
Roope messissä

Yhteistyön voimaa

SISÄLTÖ

Pääkirjoitus.....	3
Pinnalla.....	4
Syys-Roope.....	8
Äänimerkkejä.....	12
Roope kompassissa.....	14
Roope kasvat.....	16
Tunnistatko?.....	17
Roope messissä.....	18
Roope-vinkki.....	21
Yhteistyön voimaa.....	22
Yhteinen ympäristömme.....	24
Roope-tuotteet.....	26
Vesi kielellä.....	29
Yhteystiedot.....	31
Tukijamme.....	32

Koonnut: PSS ry:n toimitus

/Veera Säilä

/Christoffer Björklund

/Veli-Matti Hartikainen

1. Millaista roskaa päätyy katukaivoihin? Pidä Saaristo Siistinä ry selvitti!

Kartoitimme kesällä 2022 kaupunkien katukaivoista löytyviä roskia Helsingissä, Lahdessa ja Turussa. Kunkin kaupungin muutamaan katukaivoon asennettiin kahden kuukauden ajaksi suodattimet. Suodattimet asennettiin katukaivoihin, jotka sijaitsevat kaupunkien keskeisillä paikoilla, kuten torilla, satamassa tai Turussa jokirannassa.

Hulevesikaivoihin joutuvan makroroskan eli roskan, joka on halkaisijaltaan yhtä suuri tai suurempi kuin 2,5 cm, laatua ja määrää ei tiettävästi ole aiemmin tutkittu Suomessa. On kuitenkin arvioitu, että hulevesiverkosto on yksi merkittävä makroroskien reitti esimerkiksi mereen, ja tämän hulevesisuodatin-tutkimuksen tulokset tukevat tätä tietoa entisestään.

– Lähes 80 % löytyneestä makroroskasta oli muovia. Yleisin roskatyyppejä oli tupakantumpppi, joka lasketaan muovikategoriaan. Tämä seuranta antaa viitteitä siitä, että makroroskaa joutuu kaivoihin ja vesistöihin erityisesti suosituilla ajanviettopaikoilla. Asiaa on tärkeä tutkia, jotta tietoisuus lisääntyisi ja voitaisiin keksiä ratkaisuja roskaantumisongelman ehkäisemiseksi, kertoo Pidä Saaristo Siistinä ry:n meriasiantuntija **Jutta Vuolamo**.

Hulevesisuodatintutkimus on osa Pidä Saaristo Siistinä ry:n Mahanpuruja muovista -viestintäkampanjaa, jossa kaupunkien katukaivoja tarroitetään näyttävillä kala-aiheisilla tarroilla. Kesällä 2022 kampanjassa oli mukana 16 kaupunkia: Espoo, Helsinki, Kauniainen, Kotka, Joensuu, Jyväskylä, Lahti, Oulu, Pori, Rauma, Salo, Savonlinna, Tampere, Turku, Vantaa ja Vihti.

Ympäristöministeriö on rahoittanut Mahanpuruja muovista -kampanjaa 74 564 eurolla Vesienpuojelun tehostamisohjelmasta.

2. Poikkeuksellinen kesä Pohjanlahdella

Taas on takana yksi ikimuistoinen ja onnistunut kesä Suomen kauniilla vesistöillä. Me Roopelaiset olemme ilolla ja ammattitaidolla puurtaneet mitä vaihtelevimmissa olosuhteissa sen eteen, että jokainen voisi virkistyä vesillä ympäristöä kuormittamatta. Kaikilla toiminta-alueillamme, Saaristomerellä, Saimaalla, Päijänteellä, Pohjanlahdella, Pirkanmaalla ja Itäisellä-Suomenlahdella, voidaan olla taas ylpeitä kuluneesta kaudesta ja valmistautua ensi vuoteen.

Erytiskiitokset kuuluvat Pohjanlahden aluksen miehistölle **Mikael** ja **Emil Thodénille**. Siellä kesän huoltotyöt tehtiin väliaikaisella kalustolla eli Saimaalla siirretyllä Roope-Saimaa II:lla ja vuokra-veneellä. Haasteita riitti, mutta kärsivälliset ja kokeneet isä ja poika hoitivat työt hienosti maaliin aina retkisamatien huollosta ja romunkeräysviikosta Yhdessä vesille -tapahtumaan Vaasan sisäsatamassa!

Pohjanlahden uuden huoltoaluksen, M/S Roope-Botnian, hankinta tulee olemaan yhdistyksen seuraava suurempi taloudellinen haaste, jonka eteen teemme kovasti töitä, jotta Pohjanlahden tulevaisuus saadaan turvattu. Lahjoitukset voi kohdistaa Pohjanlahden toiminta-alueelle Lahjoitussivullamme pidasaaristosiistina.fi/lahjoita.

3. Rokansaaren lomamökit Saimaalla uuteen sähköiseen varausrjestelmään

Saimaan virkistysalueyhdistyksen omistama Rokansaaren virkistysalue sijaitsee luonnonkauniilla Puumalan Lietvedellä. Alueella on seitsemän vuokrattavaa, 1950- ja 1970-luvulla rakennettua oma-toimiseen lomailuun soveltuvaa retkeilymajatyyppistä mökkiä. Alueella sijaitsee myös suosittu retkisatama sekä omaleimainen kesäkahvila. PSS ry vastaa mökkien vuokraustoiminnasta.

Mökkien varaaminen on siirtynyt sähköiseen Johku-varausjärjestelmään. Varaa nyt kesän idyllisin lomasi sivustolta pidasaaristosiistina.fi/johku.

4. Yhdistyksen vuosikokouksessa päätettiin jäsenmaksun korotuksesta

PSS ry:n kaikille jäsenille avoin vuosikokous järjestettiin 5.4. hybridimuotoisena Helsingissä. Kokouksessa päätettiin vuoden 2023 jäsenmaksuksi 50 euroa. Yhdistyksen jäsenmaksu on pysynyt vuosia ennallaan hyvin matalalla tasolla, mutta nyt kiihtyvä kustannusten, kuten polttoaineen hinnan nousu, huoltoalusten uusimistarve sekä Roope-palveluiden korkea käyttöaste vaativat jäsenmaksun korotuksen yhdistyksen toiminnan ja palveluiden laadun takaamiseksi.

Tiedämme, että korotus on tuntuva, mutta toivomme jäsentemme ymmärtävän sen välttämättömyyden. Jäsenmaksut ovat tärkeä osa PSS ry:n rahoitusta, ne muodostavat siitä noin kolmasosan. Ilman jäseniä ei olisi yhdistystä!

5

5. Koordi-yhteistyöhanke kehittää luontomatkailua Etelä-Saimaalla

Eteläisen Saimaan virkistysalueiden ja luontomatkailun kehittämisen Koordi-hanke toteutetaan Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon maakunnissa vuosina 2022–2023. Koordi-hankkeen tavoitteena on selkeyttää ja kehittää retkisatamien ja virkistysalueiden käyttäjien, huollon ja ylläpidon toimintaa ja viestintää. Hankkeen toteuttaja on Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö, ja osatoteuttajana Pidä Saaristo Siistinä ry. Mukana hankkeessa ovat myös Saimaan virkistysalueyhdistys ry ja Saimaa Geopark ry. Kaakkois-Suomen ja Etelä-Savon ELY-keskukset ovat myöntäneet hankkeelle rahoituksen, joka saadaan kokonaisuudessaan Euroopan maaseudun kehittämishankelmasta.

/Terhi Takkinen

6. Semmareiden kiertueella siivotaan rantoja ja suojellaan Suomen vesistöjä

Pidä Saaristo Siistinä ry:n teemat ja tuotteet ovat mukana Seminaarinmäen mieslaulajien, tutummin Semmareiden, Ilakoivat silakat -kiertueella. Kiertue alkaa Joensuun Carelia-salissa 24.11. ja päättyy Helsingin Musiikkitalolle 10.12. Semmarit-iskuryhmä siivoaa konserttipäivinä kunkin esiintymiskaupunkinsa rantamaisemia ja haastaa yleisönsä mukaan Siisti Biitsi -siivoustalkoisiin. Lisää tietoa kiertueesta ja lipunmyynnistä löytyy osoitteesta semmarit.fi.

6

/Ville Huuri

7

/Erik Kokki

7. Pikkuposankat keräsivät vesistöjen hyväksi yli 21 000 euroa

Turun virallisen kaupunkieläimen Posankan ja PSS ry:n yhteinen hyväntekeväisyystapahtuma Posanka Race järjestettiin Turun päivänä 18. syyskuuta kahden vuoden tauon jälkeen. H-hetken lähestyessä Aurajokirantaan kerääntyi valtava määrä katsojia ihmettelemään Kirjasto-sillan kupeeseen pysäköityä nosturia ja Molok-säkissä vuoroaan odottavia 4000 pientä posankanpoikasta. Posanka Racesta ei tänäkään vuonna vauhdikkaita käännteitä puuttunut, mutta jännittävien käännteiden jälkeen maaliviivan ylitti ensimmäisenä kylpyposanka 2875. Kisan päätteeksi kaikki pikkuposankat haavisteltiin talteen, joten ensi vuonna kisataan taas!

Kylpyposankkoja adoptoitiin yhteensä 2149 kappaletta eli 21 490 euron edestä. Suuri kiitos kaikille osallistuneille ja PSS ry:n työtä tukeneille! Lue koko kisaraportti osoitteesta posankkarace.fi.

8. Siisti Biitsi –kummikoulu-toimintaa vesistöjen hyväksi

Kummikoulutoimintamme tavoittaa vuosittain suuren määrän lapsia ja nuoria varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja harrastuksissa. Yhteistyömme muotoja ovat muun muassa aamunavaukset, ympäristökasvatustunnit sekä käytännönläheiset Siisti Biitsi -talkoot ryhmän lähi-vesistön rannalla. Kummikoulutoimintaamme ovat kaikki tervetulleita! Tiesitkö, että pohjoisin kummikoulumme sijaitsee Rovaniemellä?

Kummikoulujemme Siisti Biitsi -talkoita yhdistää konkreettinen toiminta, ilo ja yhdessä tekeminen. Pitkäjänteinen työskentely vesistöjen hyvinvoinnin parantamiseksi opettaa kestävän kehityksen mukaisia arvoja, vaikuttamista ja ratkaisukeskeisyyttä. Yhteistyössä on voimaa, joten kutsu Siisti Biitsi -ohjelman tulevan 10-vuotisjuhlavuoden kunniaksi harrastusryhmäsi tai koululuokkasi mukaan kummikoulutoimintaan!

Uusia jäsenetuja tulossa - käy lisäämässä jäsentietoihisi sähköpostiosoite!

Toivomme jokaisen jäsenen lisäävän sähköpostiosoitteensa jäsentietoihinsa sujuvamman viestinnän takaamiseksi. Ilmoitamme muun muassa uusista jäseneduista sähköpostitse. Sähköpostin voi lisätä osoitteessa: pidasaaristosiiستina.fi/muutajasentietoja.

P.S. Tiesitkö, että jäsenenämme saat jo nyt vuoden loppuun asti 25 % alennuksen Finnlinesin matkoista koodilla PSS?

Suo, kuokka ja Jenni

Teksti: Veera Säilä

Räinälle tärkeintä on lähiluonnossa liikkuminen, ja hän kannustaa jokaista tutustumaan myös omaan lähisuohon.

Jenni Räinen on Oulussa asuva toimittaja ja kirjailija. Hänet tunnetaan useista ihmisen ja luonnon yhteyttä käsittelevistä tietokirjoista, kuten Finlandia-palkitusta yhteisteoksesta *Metsä meidän jälkeemme*. Räinen rakastaa kotiseutunsa Pohjois-Pohjanmaan mystisiä aapasoita ja nostaa uusimmassa romaanissaan näyttämölle ojitus-Suomena tunnetun maiseman eilisestä tämän päivän ekokriisiin.

”Suo on kostea ekosysteemi, jossa haihdunta on sadantaa pienempi, ja jonka kasvien jäännöksistä muodostuu turvetta.” Näin kertoo Wikipedia. Mutta kun kysyy suosta kirjailija Jenni Räinältä, saakin yllättävän vastauksen.

– Minulle suo on mysteeri. Se on arkisto menneestä elämästä.

Suossa Räinen kiehtoo sen kyky säilöä jälkiä tuhansien vuosien ajalta ja kertoa suhteestamme luontoon.

– Olemme nähneet suon vain pintana ja hyödynnettävänä materiaalina. Emme ihan vielä ymmärrä sen hidasta prosessia ja vaikutusta ympäröivään luontoon, Räinen toteaa.

Tietokirjojen ohella Räinen oli aikaisemmin kirjoittanut proosaa lähinnä pöytälaatikkoon. Vähitellen alkoi herätä henkiin fiktiivinen hahmo, joka kulkee Pohjois-Pohjanmaan teitä matkalla ostamaan hevosta. Syntyi kolmekymppinen, suurkaupunkien painetta pakeneva Juho, jolla on palo vastata ekologiseen kriisiin ja parantaa maailmaa. Näyttämöksi piirtyi tyhjenevä maaseutu ja työkaluiksi ojitetut suot. Kesällä 2022 julkaistiin Räinen esikoisromaanin *Suo muistaa*.

– Kirja alkoi muodostua jo ennen IPCC-raporttia (eli hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin raporttia), vuonna 2017. Tuolloin puhe ympäristöteoista ei ollut vielä valtavirtaa niin kuin nyt, vaikka oli kiire ilmastokriisin kanssa. Tuska tästä ristiriidasta sysäsi liikkeelle kirjan päähenkilön Juhon.

Suon tehtävä

Suomi on ojituksen maailmanennätysmaa, ja Räinen kotiseutu Pohjois-Pohjanmaa on Suomen soisinta aluetta. Yli puolet maakunnan pinta-alasta on ollut suota, jota on ajan mittaan ohitettu pelloiksi ja metsiksi

”Minulle suo on mysteeri. Se on arkisto menneestä elämästä.”

– osa onnistuneesti, osa vähemmän onnistuneesti. Kaikella muokkauksella on ollut vaikutuksensa ympäristöön.

Vesistöjen kannalta suon tehtävä on kerätä ja suodattaa ympäröivät vedet. Suo on kuin sieni, jonka läpi vesi kulkee ja jatkaa puhdistuneena eteenpäin.

– Kun me muutamme suon omaa mekanismia ja kuivaamme sitä, vaikuttaa se sekä suon alkuperäiseen ekosysteemiin että vesiin sen ympärillä. Ennen kuviteltiin, että ojitus aiheuttaa ravinnepiikin vesistöihin, mutta että päästöt pienenevät vuosien varrella. Uudet tutkimukset osoittavat päinvastoin. Kun turve kuivuu, päästöt vain kasvavat.

Eläinten ja kasvien kannalta suon tehtävä on tarjota koti ja ravinto monille lajeille.

– Marjoista suolla viihtyvät muun muassa karpalot, hillaat ja kihokit. Hanhet ja kurjet palaavat soille vuosi toisensa jälkeen. Suolla elää myös valtava määrä hämähäkkejä,

Kiia Palo

Kuka: Jenni Räinen, toimittaja ja palkittu kirjailija

Asuinpaikka: Oulu

Ikä: 41

Koulutus: Filosofian maisteri, pääaine puheviestintä

Harrastukset: lukeminen, ulkoilu, hevosten kanssa touhuilu

Räinen retkivinkit top 3:

1. Martimoaavan soidensuojelualue sijaitsee lähellä Perämeren. Keminmaan ja Simon välissä kulkee hieno ja helppo reitti avarissa suomalaisissa.

2. Kanta-Hämeessä sijaitseva Torronsuo on Suomen syvin suo. Siellä Räinen ei ole vielä käynyt, mutta toivoo pian pääsevänsä.

3. Katso kartasta oma lähisuo, vedä saappaat jalkaan ja lähde katsomaan, mitä suolla näkyy.

perhosia, sisiliskoja ja siellä aterioivat monet eläimet kuten karhut, Räinen luettelee.

Saappaat jalkaan ja lähisuolle!

Vaikka kaksi kolmasosaa Suomesta on ollut suota, ja suot ovat vaikuttaneet elämäämme monella tapaa, ovat ne silti jääneet suurelle osalle kansaa vieraammiksi metsien ja järvien rinnalla.

– Suo ei tee itseään tykö kuten vaikka järvi, jonne voi mennä uiskentelemaan. Suo vaatii luonnossaliikkujalta enemmän tietoista halua pysähtyä tarkkailemaan sitä ja nähdä sen piirteet.

Räinälle suo on ollut luontainen ympäristö lapsuudesta lähtien, mutta monelle mielikuvat soista voivat olla tarujen värittämiä ja pelottaviakin. Ne tuntuvat rajoittavan monen retkeilyä edelleen. Räinen mukaan suonsilmät ja suohon uppoamiset ovat kuitenkin suurimmalta osin legenda, ja hän kannustaakin vetämään saappaat jalkaan ja suuntaamaan omalle lähisuolle. Suokonkari vinkkaa, että märillä mätäillä voi liikkua ilman pitkospuitaakin esimerkiksi pitkiä keppejä tukena kantaen ja tarvittaessa siltana käyttäen - maastokarttaa unohtamatta.

– Elämys voi olla valtavan suuri, vaikka kohde olisi ihan lähellä, kunhan se rikkoo sitä arkista kulkureittiä, Räinen kannustaa.

Yksi Räinen kimuistoisimpia suoseikkailuja on ystävänsä kanssa tekemä vaellus kotiseutunsa Kuivaniemen pohjoispuolella leviävälle Litokairan soidensuojelualueelle. Ystävykset suunnistivat maastokartan avulla viisi kilometriä suon keskellä sijaitsevaan autiotupaan. Siellä he viettivät muutaman päivän ja yön.

– Reissu jännitti samalla tavalla kuin aikoinaan tehdyt pitkät kaukomatkat. Ja välillä me eksyttiin ja sadekin meidät kunnolla kasteli, mutta se oli aivan ihana kokemus ja paikka, jonne aion ehdottomasti mennä uudelleen.

Retkeillessään vuorostaan soilla talousmetsien keskellä Räinen harrastaa ”tietoista luonnon katsomista”.

– Samalla voi tarkkailla meneekö siellä ojalinoja ja miten ne ovat vaikuttaneet suohon. Voi miettiä, millainen suo on nyt ja millainen se on kenties ollut ennen.

Aapa kuin meri

Aapasuo on Räinenle tutuin ja rakkain suotyyppi, sillä niitä pääasiassa Pohjois-Pohjanmaan suot ovat. Niiden avarassa laajuudessa on jotain merta muistuttavaa.

– Aukea voi jatkua useamman kilometrin. Jossain vaiheessa kirjani työnimi olikin Suon horisontti, sillä aapasuon laidalla voi ikään kuin nähdä suon horisontin, Räinen kuvailee.

Toinen tärkeä ympäristö Räinenle on Perämeri, jonka erityisestä luonteesta hän pitää. Hän kuvailee Perämerta helpoksi ja lähestyttäväksi mereksi sen pitkälle jatkuvien matalien rantojensa vuoksi.

– Perämeri antaa taivaalle hyvin tilaa, ja se on suht kesy meri, jos vertaa tyrskyviin valtameriin. Kaikkein hienointa on, kun talvella käy auringonlaskun aikaan jäällä kävelemässä – se on ihan maailmanluokan nähtävyys!

Oltiin sitten suolla tai merellä, Räinen kuvailee luontosuhdettaan aktiiviseksi ja pohdiskeleväksi. Hän kokee luonnon maadoittavan vaikutuksen.

Harkitumpi huomina

Suo muistaa -romaanin kirjoittaessaan Räinen on pohtinut paljon, miten turhankin tehokkaita ja nopeita me ihmiset olemme liikkeissämme. Hän toivoo harkintaa, monitahoisia keskusteluja ja pitkäkantoisia päätöksiä.

– Aikoinaan, kun metsiä hakattiin hirveästi ja metsänkasvu hiipui, piti saada nopeasti uusia metsiä ja silloin alettiin ojittaa ”täysillä”. Ei silloin ole ymmärretty seurauksia loppuun asti. Nyt näen vähän samaa hätää vihreän energian suhteen, kun rakennetaan laajoja tuulivoimalapuistoja kovalla vauhdilla. Itse toivoisin, että pysähdyttäisiin sen kokonaiskuvan äärelle ja katsottaisiin, mikä on se kokonaisvaikutus tietyllä alueella luontoon ja maisemaan, ettemme toistaisi vuosikymmenestä toiseen samoja virheitä.

Yhteisöjen tasolla puhuttaessa Räinen vetoaa kaupunkeihin, seurakuntiin ja äänestäjiin, jotta metsien hakkuita ja luontokatoa saadaan hillittyä.

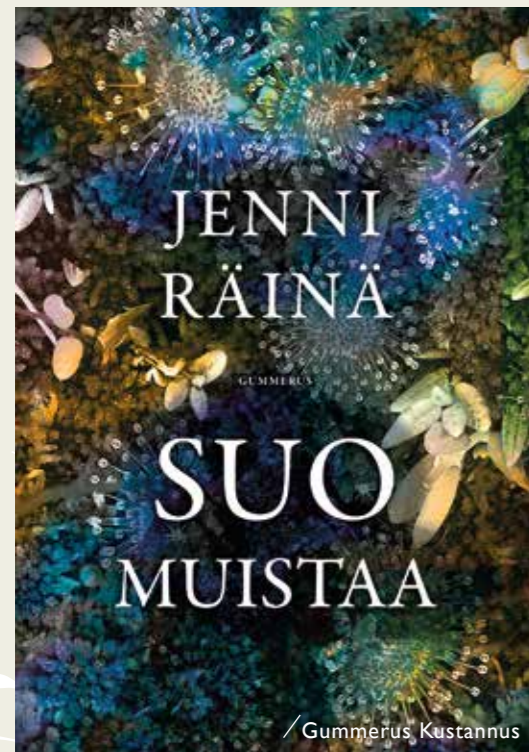
/ Veera Salla

”Suo vaatii luonnossaliikkujalta enemmän tietoista halua pysähtyä tarkkailemaan sitä ja nähdä sen piirteet.”

– Ensimmäisenä pitäisi suojella kaikki luonnontilaiset valtion omistamat metsät. Viheralueiden hyötyjen mittaamiseen ei riitä raha. Ne lisäävät asukkaiden hyvinvointia, muun muassa tuomalla terveysvaikutuksia. On tutkittu, kuinka metsässä oleskelu laskee verenpainetta, alentaa stressihormonien määrää ja antaa mikrobikylpyjä, jotka vahvistavat vastustuskykyämme. Metsässä ihminen on irrallaan ympäröivistä vaatimuksista, mitä ihmisyhteiskunnassa on.

Yksilötasolla puhuttaessa Räinen antaa konkreettisen neuvon, jota jokainen voi soveltaa arjessaan.

– Käyttäkää kaikkea pidempään: puhelinta, akkua, vaatteita, vanhaa kesämökkiä... Sen sijaan, että lanataan kaikki alas ja aloitetaan aina rakentaminen alusta, tulisi kunnostaa ja korjata. **R**

/ Gummerus, Kustannus

Suo muistaa on Jenni Räinen ajankohtainen esikoisromaanin suosta ja ihmisestä luonnon osana.

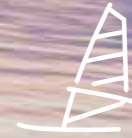
Navigointi

Verkko

Ankkuri

Surffaus

Yhdistävät asiat ovat oiva pohja yhteistyölle

Poutapilvi – Pidä Saaristo Siistinä ry:n yhteistyökumppani jo 18 vuotta

Digitaalisia palveluita, joilla on merkitystä

Äänimerkkejä

Jani Laukkanen

Juha Nurminen

Merenkulkuneuvos

Teksti: Veera Säilä **Kuvitus:** Arto Vesterinen

Mitä luonto merkitsee sinulle?

Olen liikkunut Suomen metsä- ja meriluonnossa pikkupojasta lähtien, yli 70 vuotta. Nautin siitä edelleen suunnattomasti. Sukeltaminen ja vedenalaisvalokuvaus ovat perheemme yhteisiä harrastuksia. Niiden myötä olemme saaneet tutustua myös suuriin valtameriin. Päivittäiset lenkit Helsingin rannoilla ovat arjen juhlaa.

Luonto ei ole jossain meidän ulkopuolellamme, vaan me olemme osa sitä. Surettua, että ihmisen toiminnan vaikutuksesta ilmasto lämpenee, villi luonto katoaa ja lajit kuolevat sukupuuttoon. Haluan kuitenkin uskoa, että ihmiskunta voi vielä muuttaa tätä kohtalokasta kehityskulkua. Siksi olen omistanut elämäni Itämeren suojelulle ja ylpeä säätiömme vaikuttavista saavutuksista. Itämeri on itselleni kaikkein rakkain meri.

Lempikohteesi Suomen vesistöissä?

Saaristomeren ohella liikun eniten Itäisellä Suomenlahdella. Pellingin saaristo, Boistö ja Ulko-Tammio ovat mielpaikkojani. Höga Kusten Pohjanlahdella Ruotsin puolella on tehnyt myös lähtemättömän vaikutuksen upean meriluontonsa vuoksi. Vätsärin erämaajärvet koillis-Lapissa ovat olleet unohtumattomia retkikohteita. Pohjois-Karjalan vapaat koskireitit, kuten Ruunaa ja Jongunjoki, ovat kanoottiretkelijän unelmapaikkoja.

Mihin ympäristön epäkohtaan haluaisit ihmisten kiinnittävän huomiota?

Peltoalastamme reilu 70 % ruokkii karjaa! Pelloilta valuu vesistöihimme suurin merta rehevöittävä kuormitus. Pelloissamme piilee valtava fosforipommi, jonka purkamisessa peltojen kipsitys on tutkitusti tehokkain keino estää fosforin valuminen Itämereen. Myös karjankasvatuksen ilmasto-vaikutus on todella suuri, liki puolet henkilöautoliikenteen CO₂-kuormasta. Lehmät kun tuottavat ison määrän haitallista metaania. Oppisiko ihmiskunta vähentämään lihansyöntiä?

Lupauksesi luonnolle

Lupa edistää jatkossakin John Nurmisen Säätiön kautta merensuojeluhankkeita, kuten peltojen kipsitystä ja lannan kierrätystä, mitkä parantavat tutkitusti Itämeren tilaa. Lupa myös syödä enemmän Itämeren lähikalaa, kuten silakkaa tai särkikalapihvejä. Näitä kalastamalla Itämerestä poistuu tuntuvasti fosforia, tuota sinilevän herkkua, ja meri kirkastuu.

Kenen äänimerkin haluaisit kuulla seuraavassa Roopessa?

Kansanedustaja Kai Mykkänen on ottanut sydämen asiakseen parantaa Saaristomeren huonoa tilaa vetämänsä eduskunnan Saaristomeren-ryhmän kautta. Hänen ajatuksiaan olisi kiinnostavaa kuulla. **R**

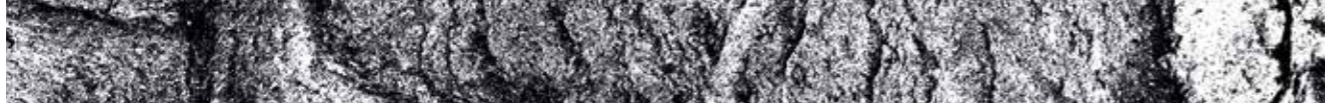
HYVÄ IHOLLESI & YMPÄRISTÖLLE

Yhdessä puhtaampien vesistöjen puolesta

NIVEA on yksi Pidä Saaristo Siistinä ry:n pääyhteistyökumppaneista ja tukee tärkeää, puhtaan saaristo- ja järviluonnon hyväksi tehtävää työtä.

nivea.fi

Roopen kompassissa

Terhi Takkinen

Kallavedellä Kuopion kaupungin retkisatamakohteiden huoltotyötä tekevät yhteistyösopimuksella Kuopion järvipelastajat.

Kohteet kuntoon yhteistyöllä – tutustu Kallaveteen ja Iin Röyttään

Teksti: Terhi Takkinen

Vierailimme muutamissa retkisatamissa, joihin Pidä Saaristo Siistinä ry:n Roope-alusten huoltoreitit eivät yllä. Näissä paikoissa retkisatamahuoltoa tehdään yhteistyössä yksityisten henkilöiden ja meri- ja järvipelastajien kanssa.

Kallavesi

Kallavedellä oli tyyntä ja kaunista kesäkuisena alkuiltana, kun liikkeelle lähdettiin Kuopion järvipelastajien tukikohdasta Pirttiniemestä. Rannassa odotti uusi alus, Herman Saastamoinen, joka oli edellisenä viikonloppuna saapunut Kallavedelle heidän käyttöönsä.

– Retkisatamat ovat olleet jo kaksikymmentä vuotta PSS ry:n huoltosopimusten piirissä, mutta niitä huoltavat paikalliset toimijat. Kallaveden retkisatamat omistaa Kuopion kaupunki, ja osa retkisatamasaarista kuuluu vuonna 2017 perustettuun Kuopion Kansalliseen kaupunkipuistoon, kertoo PSS ry:n Järvi-Suomen toiminta-alueen aluepäällikkö **Eeva Taimisto**.

Herman Saastamoinen starttasi pehmeästi ja suunnattiin kohti etelää Hietasaloon. Voi mikä vauhti, kun kuusisataa

hevosta työnsi alusta liukuun! Hietasalo on upea ja laaja hiekkarantainen virkistysalue lähellä Kuopion kaupunkia. Retkisatamassa on hyvä laituri, huusseja, jättepisteitä ja nuotiopaikkoja sekä iso laavukin retkeilijöille, vaikka yöpymiseen! Matka jatkui Iivarinsaloon, Hautakoistiin ja Kuusikoistiin.

– Kesä on ollut kahteen edelliseen kesään verrattuna rauhallisempi, tämä on myös näkynyt retkisatamien huoltotarpeessa. Polttoaineen hinta on varmasti vaikuttanut, kertoo Kuopion järvipelastajien hallituksen puheenjohtaja **Hanna Venäläinen**.

Järvipelastajat haluavat muistuttaa, ettei retkeilyssä voi koskaan liiaksi korostaa reittisuunnitelman tekemistä. Ennen lähtöä on hyvä katsoa säätiedotus ja varata matkaan asianmukainen varustus, mukaan lukien pelastusliivit jokaiselle matkaan lähtevälle. Vain puettu liivi pelastaa!

Terhi Takkinen

Herman Saastamoinen, PV323, pelastusvene

- pituus 10 m, leveys 3,2 m, syväys 0,9 m
- Kewatec Patrol 1000 OB, alumiinirunkoinen
- 2 x 300 hp perämoottoria, huippunopeus n. 40 solmua, matkavauhti 30 solmua
- minimimiehitys: 1 päällikkö + vähintään 1 kansimies
- toimii myös ensivasteyksikkönä
- yhteistyökumppani ja aluksen nimikummi Saastamoisen säätiö
- Trossi-palvelu trossi.fi

Iin Röyttä

Teksti: Kiia Palo

Iin Röyttä on liki 60 hehtaarin suuruinen upeasti vihannoiva saari Perämerellä, missä sijaitsee PSS ry:n pohjoisin Roope-palvelupiste. Praavannokan venesatamasta matkaa saareen on nelisen kilometriä, joten se sopii retkikohteeksi myös melojille. Elokuisena iltapäivänä aallonmurtajan suojaamien laiturien kyljissä keikkuu pari pienempää ja yksi isompi vene. Kulunut kesä on ollut edeltäjänsä hiljaisempi ja kävijät ovat olleet lähinnä paikallisia.

– Muutamia ulkomaalaisia veneilijöitä on käynyt. Silloin sataman salkoon vedetään kunkin maan kansallislippu tulijoita ilahduttamaan, kertoo **Mauri Kangasluoma**.

Mauri on huolehtinut Roope-palvelupisteen toiminnasta jo vuosikymmenten ajan, aluksi yksin omalla veneellä. Nykyään urakassa auttaa paikalliset meripelastajat. Yhteistyö onkin saarella kantava teema, sillä talkootyöllä on toteutettu muun muassa nykyaikaisen satama-alueen sähköistys, lasten leikkialueen pystyttäminen ja kesäkeittiö Messin rakentaminen.

– Kesäkeittiötä saavat käyttää kaikki. Täällä on sähköhella ja tiskauspaikka, johon tulee merivesi. Varsinkin kesäviikonloppuisin tämä on kovassa käytössä, Kangasluoma kertoo.

Iin Röyttä toimi puutavaran lastauspaikkana aina vuoteen 1969 asti. Saaren monivaiheisen historian näkyvimät merkit ovat vanha luotsiasema Luotsila sekä satamatyöntekijöiden asuinkasarmiina toiminut Lastaaja, jota vuokrataan majoittujille. Saarella on myös kuuden eri purjehdusseuran tukikohdat, joista jokaisella on oma tarinansa. Majoina toimivat niin Virpiniemen hiihtokeskuksen entinen kahvila kuin Oulun keskustan vanha hirsirakennus Aleksanterinkatu 51.

Saaren historiaan ja luontoon voi tutustua tarkemmin kolmen kilometrin pituisen luontopolun varrella, jonka uudenkarheat pitkospuut odottavat kulkijoitaan. **R**

Kiia Palo

Mauri Kangasluoma on huolehtinut Roope-palvelupisteen toiminnasta Iin Röyössä jo vuosikymmenten ajan.

Roopen kasvot

Teksti: Kiia Palo

Kuvat: Terhi Takkinen, Klaus Laine

Pasi Vahtola,

M/S Roope-Saimaan kippari

Klaus 'Klasu' Laine,

M/S Roopen kippari

Mikä on työsi tärkein tavoite?

Tärkein tavoitteeni on pitää järvet ja saaristo puhtaina, jotta ne säilyisivät myös tuleville sukupolville.

Mikä työssäsi on parasta ja mikä haastavinta?

Parasta on se, kun kohtaa veneilijöitä ja huomaa, että tekemälläni työllä on merkitystä. Työskentelen M/S Roope-Saimaalla ensimmäistä kesää, ja lähes poikkeuksetta kaikki kohtaamiset veneilijöiden kanssa ovat olleet positiivisia. He ovat olleet kiitollisia vesillä tekemäämme työtä kohtaan.

Haastavaa kentällä on se, että pieni prosentti ihmisistä ei välitä kierrättämisen mahdollisuudesta eikä vie omia roskia roskikseen.

Lempikohteesi Suomen vesistöissä?

Saimaa, aivan ehdottomasti. Saimaa on niin kaunis paikka, ettei paljon parempaa työympäristöä voisi itselle toivoa!

Kerro hauska muisto töistä.

Olin kesällä viemässä puita retkisatamaan Lappeenrannan-Imatran alueella. Siellä eräs tyytyväinen veneilijä halusi aamujumpaksi kantaa tuomamme puut varastoon. Se lämmitti mieltä!

Mitä harrastat vapaa-ajalla?

Harrastan lukemista ja olen harrastanut myös sukeltamista. Varsinkin kesällä vietän vapaa-ajalla paljon aikaa perheen ja ystävien kanssa.

Terveisiä vesilläliikkujille:

Otetaan haltuun vesiteiden säännöt ja muistetaan hyvä vesilläliikkumistapa, niin vältetään lähellä piti -tilanteet!

Mottosi:

Ei minulla varsinaisesti ole mottoa, mutta haluan muistuttaa, että vesillä ei ole kiire mihinkään.

PSS ry:n alusten kipparit Pasi ja Klaus ahkeroivat miehistöineen monipuolisten huoltotöiden parissa sekä Saimaalla että Saaristomerellä. Heillä molemmilla on takana ensimmäinen kokonainen kesä Roope-aluksilla.

Mikä on työsi tärkein tavoite?

Mitä vähemmän saaristossa on roskaa, sitä paremmat edellytykset on siihen, että saaristo säilyisi mahdollisimman puhtaana ja puhdistuisi entisestään. Tekemäni työ onkin erittäin mielekästä sekä sisällöltään että ideologialtaan. Tämä on minun tapani kantaa korteni kekoon Itämeren hyväksi.

Mikä työssäsi on parasta ja mikä haastavinta?

Toimistoikkunan maisema ja työympäristö ovat parhaita asioita tässä työssä! Lisäksi M/S Roope tuntuu olevan toivottu alus satamissa.

Haasteitakin työympäristöömme liittyy. Alueemme on laaja ja yksinään M/S Roope ei pysty pitämään sitä kunnossa. Olisi hienoa, että roskaa tuotettaisiin mahdollisimman vähän ja että kaikki huolehtisivat roskansa oikeaan paikkaan.

Lempikohteesi Suomen vesistöissä?

Lempikohteeni on Saaristomeri. Saaristo muuttui kodikseni viisi vuotta sitten, kun rakensin talon Nauvoon. Siitä lähtien olen asunut saaristossa ympärivuotisesti.

Kerro hauska muisto töistä.

Yhtä selkeää hauskaa kömmähdyistä minulla ei ole, vaan jokainen viikko on tavallaan hauska – ehkä juuri työn mielekkyyden takia. Keskustelut oman miehistön ja turistien kanssa ovat mukavia ja antoisia.

Mitä harrastat vapaa-ajalla?

Viihdyn puuverstaalla muun muassa sorvitöiden parissa. Teen puutöitä osittain työkseni, sillä kunnostan vanhoja puulattioita. Harrastan myös valokuvaamista.

Terveisiä vesilläliikkujille:

Suunnittele, valmistele ja toteuta. Mieti, kuinka paljon tuotat roskaa, miten voisit vähentää tuottamasi roskan määrää ja minne voit viedä roskat matkan aikana.

Mottosi:

Ympäristöasiat ovat kaikkien asia, sillä jokainen meistä toimii esimerkkinä toisille.

TUNNISTATKO? Syksyn lehdet

Vastaukset löydät sivulta 29.

Roopen messissä – kuulumisia kentältä

Ympäristöoppeja ja ystävyyttä Itämeren aalloilla

Teksti: Ida Sandberg

/Miika Karppinen

Pidä Saaristo Siistinä ry järjesti kesällä 2022 yhdessä Gdansk Sport Centerin ja Klaipeda Universityn kanssa Eco-Ship-koulutuksen, jossa koulutettiin 15–29-vuotiaita nuoria veneilyn ympäristötoimijoiksi. Kaksi viikkoa kestäviä koulutuspurjehduksia oli kesällä kaksi, ja molempiin osallistui 15 nuorta Suomesta, Puolasta ja Liettuasta. Yksi osallistujista oli 21-vuotias Miikka Pietinhuhta Porista, jolle reissu Itämeren aalloilla historiallisen purjelaiva STS General Zaruskin kyydissä oli ikimuistoinen.

En ikinä unohda sitä hauskanpitoa ja unohtumattomia yhteisiä hetkiä, joita meillä ryhmässä oli. Olimme kuin perhe koko kaksi viikkoa. Sanani eivät riittäneet kuvailemaan kuinka huikealta tuntui olla osa tätä perhettä ja kuinka tärkeiksi he minulle muodostuivat. Tämä reissu on parasta, mitä minulle on tähän mennessä tapahtunut. Hyvä yhteishenki, toimiva miehistö ja hauskanpito yhdessä on tärkeintä, jotka auttavat huomattavasti myös oppimisessa purjehduksen aikana, Miikka kertoo.

Mieleen jäivät sekä purjehdus- että ympäristöopit, lukemattomat auringonlaskut ja yöllinen ukkosmyräk-

kä rankkasateinen, joka oli kuin toimintaelokuvasta. Myrskyn aikana Miikka oli kannella yhdessä ryhmänsä kanssa. He kiinnittivät itsensä moneen paikkaan kannella ja auttoivat toinen toisiaan.

– Myrskyn jälkeinen tyyneys yllätti minut, taivas aukesi ja näin kirkkaan kuun ja sen vieressä olevan tähden. Ei ollut pimeää enää. Nämä yön kirkkaat taivaankappaleet valaisivat tien, hän kertoo.

Hänellä ei ollut aiempaa kokemusta purjehtimisesta, joten siihen liittyvää tietotaitoa tuli kerralla pitkä liuta.

– Päällimmäisinä oppeina mielessä on, milloin ja miten purjeita nostetaan, purjeiden nimitykset, purjelaivan muu

– Mahdollisuus osallistua Eco-Ship-koulutukseen tuli kuin tilauksesta elämäni, sillä halusin kokea jotain uutta, nähdä maailmaa ja oppia uusia asioita, Miikka kertoo.

/Miika Karppinen

Miikan mielestä koulutuspurjehduksen ikimuistoimpiin kokemuksiin lukeutuivat lukemattomat auringonlaskut sekä katseleminen horisonttiin murehtimatta ja mieltimättä mitään.

sanasto ja niiden merkitykset, miten purjeet nostetaan suhteessa tuulen suuntaan niin, että saadaan mahdollisimman paljon käytettyä tuulta hyödyksi, navigointi ja siihen liittyvä lokikirjan täyttäminen sekä sijaintimme piirtäminen kartalle ja muita merenkulkutaitoja merimerkkejä käyttäen. Opin myös, että minulla on vielä paljon opittavaa purjehtimisesta, Miikka kertoo.

Mukavuusalueelta merille

Purjehdusoppien lisäksi koulutukseen kuului lukuisia ympäristöaiheisia luentoja ja esimerkiksi Siisti Biitsi -ranta-siivoustalkoot Aurajoen rannalla Turussa. Matkan aikana moni jo aiemmin opittu ympäristöasia konkretisoitui Miikalle, kun hän pääsi itse omin silmin näkemään ja kokemaan. Hän kertookin näkevänsä Itämeren nyt aivan uudessa valossa.

– Jokainen vesistö on hauras, ja meillä ihmisillä on avaimet suojella niitä. Pienikin määrä saastetta vesistöissä voi aiheuttaa vakavia ongelmia niiden biodiversiteetissä. Luennoilla keskityttiin vahvasti myös veneilyn ja muun merenkulun vaikutuksiin vesistöissä. Oppien avulla tiedämme, miten toimia niin, että emme saastuta vesistö-

jä ja sen eliöstöjä tai tuo vieraslajeja muualta mukanaan kulkessamme merellä tai muissa vesistöissä, hän kertoo.

Oppimisen lisäksi reissu antoi Miikalle enemmän kuin hän osasi kuvitella. Hän on kiittolinen, että laittoi itsensä likoon ja uskalsi lähteä seikkailuun.

– Tämä reissu auttoi minua myös olemaan sosiaalisempi ja itsevarmempi ihminen. Ei ole väliä mistä päin olet, kuka olet ja mitkä ovat aikaisemmat kokemuksesi. Rohkaisin siis kaikkia ja suosittelen tätä koulutusta aivan kaikille vähänkään asiasta kiinnostuneille nuorille! Kun uskalltaa tulla ulos mukavuusalueelta, hienoja asioita tapahtuu elämässä, Miikka kertoo. **R**

ECO-SHIP – environmental and maritime education of youth -hanke on saanut rahoituksen EU:n Erasmus+-ohjelmasta. Hanke alkoi joulukuussa 2021 ja päättyi marraskuussa 2023. Projektin numero: 2021-I-PL01-KA220-YOU-000029718.

Roopen messissä – kuulumisia kentältä

Kari Lahtinen

M/S Roopen laivakoiria Igor valvoo Saaristomeren romuvenekeräystä.

Maltillisemmat romumäärät

Teksti: Veera Säilä

Tänä kesänä PSS ry:n odotetut romukeräykset järjestettiin paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa Turun ja Vaasan saaristoissa. Pandemian vauhdittama mökkien siivousbuumi oli selkeästi laantunut, mutta silti saarista saatiin kerättyä kymmeniä tuhansia kiloa romua.

Ponttonimallinen imutyhjennyslaite sijoitettu nyt myös pääkaupunkiseudulle

Teksti: Ida Sandberg

Pidä Saaristo Siistinä ry sijoitti keväällä uuden ponttonimallisen imutyhjennyslaitteen Espoon Käärmeasaareen. Laitteeseen mahtuu noin 12 kuutiota veneilijöiden käymäläjätevesiä. Jos tämä määrä käymäläjätevettä päästettäisiin suoraan vesistöön, se voisi tuottaa märkäpainoltaan 6000 kg levää.

Pidä Saaristo Siistinä ry:n tavoitteena on kehittää imutyhjennysverkostoa vastaamaan veneilijöiden tarpeita. On olennaista, että laitteiden käyttö on nopeaa, helppoa ja ne sijaitsevat siellä, missä veneilijät eniten liikkuvat. Veneilijän puolestaan on tärkeää tiedostaa oma roolinsa vesistöjen rehevöitymisongelmassa ja osata toimia ennaltaehkäisevästi tyhjentämällä veneensä septitankin imutyhjennyslaitteen avulla.

– Olemme iloisia, kun voimme vastata veneilijöiden toiveisiin myös pääkaupunkiseudulla. Kiitos uudesta imutyhjennyslaitteesta kuuluu sen hankinnan rahoitta-

Lounais-Suomen Jätehuollon ja PSS ry:n järjestämän romunkeräyksen aikana heinäkuun alussa Paraisten ja Kemiönsaaren saaristosta kerättiin pois 45 000 kiloa romua. Saalis jäi vähäisemmäksi kuin kahtena viime vuotena. Vuosina 2020 ja 2021 tehtiin romunkeräyksen ennätykset, kun vuonna 2020 saarilta kertyi jätettä 52 tuhatta kiloa ja vuonna 2021 yli 55 tuhatta kiloa.

Tänä vuonna romuajoneuvoja ei keräykseen tuotu yhtään, mikä vaikuttaa olennaisesti keräysmäärään. Eniten kerättiin metalliromua (31 680 kg), sähkö- ja elektroniikkaromua (5 760 kg) sekä siivous- ja rakennusjätettä sisältäviä suursäkkejä (4 080 kg).

– Auttavaisia ja hyväntuulisia asiakkaita oli liikenteessä, mutta silti oli hiljaisempaa. Olemme Roopen kanssa liikkuessamme seuranneet, että saaristossa oli tänä vuonna vähemmän ihmisiä kuin viime vuonna. Mökkejäkin on tyhjänä, M/S Roopen päällikkö **Kari Lahtinen** pohtii.

Lisäksi syksyn aikana saaristosta kerätään LSJH:n ja PSS ry:n yhteisessä venekeräyksessä noin 50 käytöstä poistettu venettä.

Vaasan saariston perinteinen romunkeräys toteutettiin yhteistyössä Stormossenin kanssa. Keräykseen sai tuoda romua eri satamiin, ja lisäksi PSS ry:n huoltoalus kuljetti romua jatkokäsittelyyn. Pohjanlahdella M/S Roope-Botniaa sijaistanut M/S Roope-Saimaa II:n haasteiden täyteisestä kesästä huolimatta romua keräyksessä kertyi huimat 50 000 kiloa. **R**

neelle Weisell-säätiölle, sijoituspaikan mahdollistaneelle Espoon kaupungille sekä laitteen tyhjennyksestä ja huollosta jatkossa vastaavalle Helsingin kaupungille”, kertoo PSS ry:n toiminnanjohtaja **Aija Kaski**. Yhdistys on hankkeen alullepanija ja koordinoija.

Ponttonimalliset kelluvat laitteet ovat niittäneet runsaasti kiitosta veneilijöiden keskuudessa muun muassa toimintavarmuutensa takia. Espoon Käärmeasaaren lisäksi suositut ponttonimalliset imutyhjennysasemat sijaitsevat Saaristomerellä Aspössä, Björkössä, Högsåran Kejsarhammenissa, Pähkinäisissä ja Seilissä, Tammisaaren Byxholmenissa sekä Etelä-Saimaalla Ruuhonsaareissa ja Satamosaareissa.

Kaiken kaikkiaan Pidä Saaristo Siistinä ry:llä on yhteensä noin 30 imutyhjennyslaitetta. Kaikki PSS ry:n imutyhjennyslaitteet ja muut ympäristöä säästävät Roope-palvelut löydät mobiilistävälliseltä Roope-kartalta: **roopekartta.fi**. **R**

ROOPE-VINKKI

Energiansäästövinikit

Teksti: Ida Sandberg

Energiansäästö on nyt tärkeämpää kuin koskaan ja jokaisen teoilla on nyt merkitystä! Nappaa ohesta ajankohtaiset vinkit energiansäästöön. Vinkit antoi Pidä Saaristo Siistinä ry:n pääyhteistyökumppani Turku Energia.

1. Jokainen laskettu aste pienentää lämmityskuluja viisi prosenttia. Suositellut sisälämpötilat ovat olohuoneessa ja keittiössä 20–21 astetta, makuuhuoneissa 18–20 astetta, kylpyhuoneessa 22 astetta, varastossa 12 astetta ja autotallissa 5 astetta.
2. Tiesitkö, että jos täytät jääkaapin liian täyteen ja avaat ovea tiuhaan, laitteen kulutus voi kasvaa jopa 50 %?
3. Aina lämmin kiuas voi kuluttaa energiaa jopa kuusi kertaa tavalliseen sähkökiukaaseen verrattuna. Sähkösaunan lämmityksessä yli 50 prosenttia sähköstä kuluu esilämmittämiseen ja loput lämmön ylläpitämiseen. Saunan lämmityksessä suurinta energiantuhlausta onkin pitää saunaa lämpimänä tyhjiällä.
4. Valitse pyykkiä pestessäsi alempi pyykinpesuveden lämpötila. Sähkönkulutus esimerkiksi kaksinkertaistuu, kun pyykinpesuveden lämpötila nostetaan 40 C °:sta 60 C °:een.
5. Vinkit energiapihiin ruuanlämmitykseen! Lämmitä ruoka mikrossa, käytä uunia isompien ruokamäärien valmistamiseen, sammuta liesi ja uuni ajoissa ja hyödynnä jälkilämpö ja uutta liettä hankkiessa valitse nopea ja energiatehokas induktioliesi.
6. Lyhennä lämpimien suihkujen kestoa. Peseytymiseen kuluu jo viiden minuutin aikana noin 60 litraa vettä.

Lisää vinkkejä: turkuenergia.fi/kotitaloudet/energiansaastovinkit

Yhteistyön voimaa

Tumppi pitkäaikaisen yhteistyön sytykkeenä

Teksti: Anna-Leena Mitro

Philip Morris

Yhteinen huoli tupakantumpien ympäristökuormituksesta toi Pidä Saaristo Siistinä ry:n ja nikotiinituotteita valmistavan Philip Morrisin yhteen. Yhteistyön tavoitteena on lisätä tietoisuutta tumpien aiheuttamasta ympäristökuormituksesta ja kannustaa tupakoitsijoita ja kaikkia kansalaisia konkreettisiin tekoihin roskaantumisen torjumiseksi.

Tupakantumpin heittäminen muualle kuin roskikseen on pieni teko, jonka haitallisia vaikutuksia ei välttämättä tule ajatelleeksi. Tumpin filteri on selluloosa-asettaattia, joka on 1800-luvulla keksitty orgaaninen muovi. Filtterit maatuvat luonnossa hitaasti, se voi viedä jopa 15 vuotta olosuhteista riippuen. Samalla niistä huuhtoutuu savujäämiä vesistöihin ja ne voivat päätyä eläinten syötäväksi. PSS ry ja Philip Morris työskentelevät yhdessä tumpiongelman taklaamiseksi.

– Olemme jo useamman vuoden tehneet yhdessä vaikuttamistyötä sekä kuluttajien että päättäjien suuntaan. Oma toimintaympäristömme on monella tapaa rajallinen laeista ja muista sääntelyistä johtuen, joten arvostamme suuresti yhteistyötämme. PSS ry on osoittautunut, kuten osasimme odottaakin, asiantuntevaksi ja luotettavaksi kumppaniksi, kertoo Philip Morrisin Suomen yhtiön toimitusjohtaja **Mikko Laavainen**.

Pohjoismaissa keskivertotupakoija heittää arviolta yhden kolmesta tupakantumpista maahan, joten Suomessakin maahan voi päätyä vuosittain yli miljardi sinne kuulumatonta tumpia.

– Tumpiongelmaan ei ole yhtä toimivaa ratkaisua, vaan sitä täytyy lähestyä monelta kantilta. Roskisten ja tuhakkupien suurempi määrä, sijoittelu ja hyvä näkyvyys vähentävät tutkitusti tumpeista aiheutuvaa roskaantumista. Yleiseen asenteenmuutokseen tarvitaan lainsäädäntöä, tietoisuuden leviämistä ja ympäristökasvatusta, kertoo PSS ry:n meriasiantuntija **Jutta Vuolamo**.

PSS ry:n ja Philip Morrisin yhteistyö on tuottanut keinoja tumpiongelman kuriin saamiseksi

Jokaisella maahan heitettyllä pienellä tupakantumpilla on suuri vaikutus. Maahan päätnyt tumppi saastuttaa ympäristöään ja voi ajautua esimerkiksi kaupunkien hulevesikaivojen kautta vesistöihin. Kun ympäristö on jo valmiiksi täynnä tupakantumppeja, tumppaaja voi ajatella roskaamisen olevan yleisesti hyväksyttyä.

– Yhteiset tilaisuudet suurelle yleisölle sekä seminaarit päättäjille ovat tärkeitä keskustelunavauksia. Päättävöitettämme, eli tumpien ympäristökuormituksen vähentämistä, tukee erinomaisesti yhteiset taskutuhkiksemme, jatkaa Laavainen.

Philip Morrisin työntekijät osallistuivat tänäkin vuonna motivoituneesti World Cleanup Day:nä järjestettyihin Siisti Biitsi -rantsiivoustalkoisiin.

Uudelleen käytettävä, kestävä ja turvallinen taskutuhkis on toimiva keino saada tumpit pois luonnosta. Taskutuhkiksia on ollut tarjolla festareilla, pienemmissä tapahtumissa ja lisäksi niitä voi löytää muun muassa R-kioskeista.

– Taskutuhkiksen käyttäminen on todellinen ympäristöteko! Haluamme kiittää PSS ry:tä ja kaikkia sen aktiiveja erinomaisesta yhteistyöstä. Savuttomat tuotteet ovat tulevaisuutta, mutta tässä siirtymävaiheessa toivomme kaikkien kertovan taskutuhkiksista tupakoiville tutuillenne. Taskutuhkis on helppo tapa vähentää roskaamista ja kantaa oma vastuu kuluttajana, kertoo Laavainen.

Ympäristö mielessä töissä ja vapaa-ajalla

Philip Morris Finland on vuosittain mukana World Clean Up Dayssa. Yhteiset Siisti Biitsi -rantsiivoustalkoot motivoivat työntekijöitä ja muistuttavat, miksi tavoitteena on savukkeeton yhteiskunta.

– Järjestämme yhteiset siivoustalkoot ja keräämme päivän aikana tupakantumppeja sekä muita roskia. Työntekijämme osallistuvat mielellään ja motivoituneesti talkoisiin. Tumppien valtava määrä luonnossa on meillekin hyvä

vuosittainen muistutus PSS ry:n kanssa tehtävän yhteistyön tärkeydestä, kertoo Laavainen.

Ympäristöstä huolehtiminen on Laavaiselle tärkeää myös henkilökohtaisesti. Hän on viettänyt lapsuudesta lähtien kesät Saaristomerellä ja suunnistusharrastus vie miehen Suomen eri kolkkiin. Työ on kuljettanut Laavaista laajasti maailmalla, ja miljoonakaupunkien saasteiden keskeltä on ollut ilo palata takaisin Suomeen.

– Omalle hyvinvoinnilleni on tärkeä päästä luontoon ja vesille. Meri, saaristokalliot, männyt ja katajat ovat upea yhdistelmä, Laavainen kertoo.

Suunnistajana Laavainen nauttii yleisesti Suomen luonnosta ja metsässä liikkumisesta.

– Samalla tulee seuratuksi luonnon kuntoa. Esimerkiksi Saaristomeren tilanne huolestuttaa itseäni. Tämä kannustaa arjen tekoihin, esimerkiksi huolelliseen kierrättämiseen kotona, mökillä ja työpaikalla, sekä ympäristöystävällisiin kulutusvalintoihin ja työmatkan kulkemiseen polkupyörällä, jatkaa Laavainen. **R**

Kalat haaviin ja roskat roskiin – Catch & Recycle

Kesällä 2022 somekanavissa nähtiin tavanomaisten kalakuvien rinnalla joukko hieman epätavallisempia otoksia – nimittäin kuvia, joissa poseerattiin kalan sijasta roskien kanssa.

Maailman merien päivänä 8.6. käynnistyi Rapala VMC:n ja PSS ry:n yhteiskampanja Catch & Recycle, joka kannusti kalastajia ja vesilläliikkujia poimimaan bongaaansa roskat ja viemään ne roskikseen – mutta vasta sitten, kun roskaaliin kanssa oli napattu kuva.

Kampanjalla haluttiin muistuttaa, että omalla toiminnalla voi vaikuttaa vesien ja rantojen roskaongelmaan. Se keräsi positiivista palautetta ja kunnioitettavan määrän osallistujia. Osallistuneisiin lukeutuu muun muassa näyttelijä ja innokas taimenkalastaja **Tommi Korpela**, erävaikuttaja **Viivi Matinlompola** sekä kalastajavaikuttajat **Otto Chickoracki** ja **Henna Lindroos**.

– On huikeaa saada rojut pois luonnosta ja jokaista sivuosumaa voi juhlistaa vaikkapa sitten pönökuvan tai suurimman roskasaaliskisan muodossa! Henna Lindroos kommentoi.

Kohti hiilineutraaliutta askel kerrallaan

Teksti: Ida Sandberg

Wärtsilä

PSS ry:n pitkäaikainen yhteistyökumppani Wärtsilä avasi kesällä Vaasaan Sustainable Technology Hubin (STH), ”yhteistyön ekosysteemin”. Sen tärkeimpiä toimintoja on mahdollistaa saumaton yhteistyö eri toimijoiden välillä ja kehittää yhdessä uusia innovaatioita hiilineutraaliuden saavuttamiseksi.

Sekä uuden STH:n että koko Wärtsilän toimintaa ohjaa strategian ydin – dekarbonisaatio. Käytännössä se tarkoittaa asteittaista siirtymistä hiilettömyyteen niin energia- kuin merenkulkupuolellakin. Siirtymä vaatii tietysti paljon kehitystä ja yhteistyötä, mutta tavoitteena on, että vuonna 2030 Wärtsilän tuoteportfolio ja omat operaatiot ovat hiilineutraaleja.

– Hiilineutraaliuden haaste on niin suuri, että yksikään firma tai toimija ei pysty ratkaisemaan sitä yksin. Se vaatii uudenlaista ja avointa yhteistyötä. Jos kehitämme tiettyä tuotetta, niin asiakkaidemme ja partnereidemme pitää myös kehittää esimerkiksi laivakonseptiaan tai polttoainejakelijoiden pitää kehittää polttoaineiden saatavuutta. Kaiken pitää täsmätä, kertoo Wärtsilä Finland Oy:n toimitusjohtaja **Hannu Mäntymaa**.

– Jos me vaikka kehitämme tiettyntyyppisen moottorin, joka käyttää hiilineutraalia polttoainetta, kuten metanolia, ammoniakkia tai vetyä, eikä polttoainetta olekaan saatavilla, niin eihän siitä käytännössä synny hiilineutraalia toimintaa laivoihin, Mäntymaa jatkaa.

Kehitystyössä koko tuotantoketju pitää huomioida, ja siksi yhteistyö on äärettömän tärkeää. Yksi konkreettinen esimerkki yhteistyöstä on myös Wärtsilän ”kelluva testiympäristö”,

Wasalinen M/S Aurora Botnia -alus, joka on nyt reilun vuoden kulkenut Vaasan ja Uumajan välillä. Se on maailman ympäristöystävällisin matkustaja-autolautta maailman pohjoisimmalla ympärivuotisella matkustajalauttaliikennereitillä. Sen moottoreissa on valmius käyttää polttoaineena polttoöljyn lisäksi nesteytettyä maakaasua ja biokaasua. Lisäksi alusta voidaan ajaa akkuenergialla.

– Aurora Botnia on hyvä esimerkki ekosysteemi- ja innovaatioyhteistyöstä. Sen avulla pystymme koko ajan kehittämään ja testaamaan uusia ratkaisuja. Siinä on esimerkiksi navigointijärjestelmät, joilla optimoidaan koko reittiä. Käytetään moottoria ja akkuja optimaalisesti. Aluksen satama sijaitsee 200 metriä uudesta STH:sta, jossa asiantuntijamme miettivät joka päivä, miten tuotteitamme kehitetään ja hiilipäästöjä vähennetään, Mäntymaa kertoo.

Wärtsilä haluaa olla mukana etunenässä viemässä kestävä kehitystä eteenpäin, jotta muun muassa päästötön merenkulku olisi tulevaisuudessa mahdollista. Siihen tarvitaan yhteistyötä.

Yhdessä tekemistä tarvitaan myös Itämeren suojelemiseksi.

– Pidetään saaristo siistinä. Pidetään huolta luonnosta ja ollaan kiinnostuneita siitä. Myös kehitysmielessä. On tärkeää, että kaikki kannamme kortemme kekoon niiltä osin kuin on mahdollista, Mäntymaa muistuttaa Roope-lehden lukijoita.

Puhtaat vesistöt ja saaristo ovat tärkeitä Mäntymaalle myös vapaa-ajalla.

– Veneilen aktiivisesti kesäisin. Hienoimpia paikkoja on esimerkiksi Mikkelinsaaret sekä tietysti koko Vaasan saaristo kokonaisuudessaan. On upeaa ajella tyynellä selällä kauniilla säällä, kun on ihan pläkä. Ne ovat sellaisia hetkiä, jotka muistaa. **R**

TUTKIMUS-, TUOTEKEHITYS- JA TUOTANTOKESKUS SUSTAINABLE TECHNOLOGY HUB

Energia- ja meriteollisuuden hiilestä irtautumisen vauhdittamiseksi Wärtsilä on rakentanut Vaasaan alallaan ainutlaatuisen teknologiakeskuksen Sustainable Technology Hubin (STH). Keskus on luotu edistämään innovaatioita, yhteistyötä ja vihreiden teknologioiden tuotantoa. STH mahdollistaa meri- ja energiateollisuuden kestävien ratkaisujen ketterän kehittämisen ja tehokkaan tutkimuksen. Myös joustavat valmistusjärjestelmät, data sekä robotiikka ovat keskeisessä roolissa. Wärtsilä on edelläkävijä kestävien polttoaineiden käyttöönotossa, ja yhtiöllä on jo moottoreita, jotka toimivat hiilineutraalilla ja hiilivapaalla polttoaineella.

sustainabletechnologyhub.com

LAATU ON KOKO TOIMINTAMME PERUSTA.
SE ON KIINTEÄ OSA JOKAPÄIVÄISIÄ
PROSESSEJA JA JOKAISEN TYÖNTEKIJÄN
TOIMINTATAPOJA.

Kartonkikotelot, ohjelehdet ja tarrat.

jt jaakkoo taara
www.jt.fi

ROOPE-TUOTTEET PUHTAAMPIEN VESISTÖJEN PUOLESTA

Pidä Saaristo Siistinä ry:n Roope-tuotteet ovat vesistöjen ystävän valinta niin itselle kuin lahjaksi pukinkonttiin! Kun syyspuhuri puhaltaa tai pakkaneen pistelee, pitävät pehmeät Roope-tuotteemme kantajansa lämpimänä. Merkittävä osuus tuotteiden myyntituotosta ohjataan PSS ry:n konkreettiseen työhön puhtaampien vesistöjen ja siistimpien rantojen puolesta.

Tilauksiin lisätään postimaksu. Lahjoille voi valita maksuttoman paketoinnin.

Tonttujoukko huomio ja katse oikeaan!
Tilaathan tuotteet marraskuun loppuun mennessä, jos haluat saada ne pukinkonttiin valmiiksi paketoituina.

Katso koko Roope-tuotteiden valikoima ja tee tilaus verkkokaupastamme:
roope-tuotteet.fi.

Roope-pipo
Roope-tuubihuivi

Puuvillainen pipo
19,90 €

Klassinen pipo
(50 % villa, 50 %
polyakryyli)
19,90 €

Merinovillainen
pipo
39 €

Tuubihuivi
39 €

Uutuus!

Merinopiposta ja
tuubihuivista saatavana
rajoitettu erä
keltaisena.

Kotimaiset Roope-pipot lämmittävät vesistöjen ystävää tuulessa ja tuiskussa! Pipot sopivat joustavan kokonsa puolesta niin lapsille kuin aikuisillekin. Niissä käytetty lanka on mulesing-vapaata. Kaikki väri- ja materiaalivaihtoehtot löydät Roope-tuotteiden verkkokaupasta.

Viima vinkuu ja poskipäitä pistelee? Merinovillainen Roope-tuubihuivi pitää sinut lämpimänä säällä kuin säällä! Suomessa valmistettu tuubihuivi tuntuu miellyttävältä ihoa vasten, ja sitä koristaa tuttu Roope-logo.

Väri vaihtoehdot: harmaa, punainen, valkoinen, keltainen ja tummansininen

Roope-termospullo

29,90 €

Roope-termospullo pitää juomasi lämpimänä syksyn ja talven seikkailuissa! Tuplaseinäinen, teräksinen termospullo pitää juoman kylmänä 24 tuntia ja kuumana 12 tuntia. Tuotteessa on 100 % vuotamattomuustakuu.

Termospullon tilavuus: 0,5 l

Roope-tennisukat ja
merinovillasukat

12,90 €

Uutuus!
Saatavana
nyt myös
merino-
villaisena!

19,90 €

Veera Säilä

Roope-tennisukat on valmistettu luonnonkuiduista Suomessa. Mustavalkoinen värimaailma on myös trenditietoisien tallaajan valinta.

Väri vaihtoehdot: valkoinen ja musta
Koot: 34-36, 37-39, 40-42 ja 43-45

Lämmin uutuus! Merinovillasta valmistetut Roope-ukat lämmittävät vesistöjen ystävän jalkoja – ja kenties myös sydäntä. Sukanvarressa keikkuu vanha tuttu Roope-logomme.

Roope-villasukat

25 €

Veera Säilä

Kotimaiset Roope-villasukat sopivat niin saappaiden sisään kuin sisäkäyttöönkin. Tyylikkaiden sukkienvartta koristaa pipostakin tuttu nahkainen Roope-merkki.

Koot: 37-39, 40-42 ja 43-45

Muistathan myös muut Roope-tuotteet

6,90 €

Roope-käsitiskiaine
Hellävarainen,
kotimainen tuote.
Koko 500 ml

16 €

Roope-keittiöpyyhe
Valmistettu Suomessa.
Materiaali 100 % pellava

Roope-tuotteiden myynnistä vastaa Pidä Saaristo Siistinä ry:n pääyhteistyökumppani turkulainen Ocean Spirit Oy: oceanspirit.fi, p. 040 761 8484.

Jälleenmyyjät:

Aspö Gästservice | Design Hill, designhill.fi | Fantoy Marine, fantoy.fi | Forum Marinum, forum-marinum.fi | Förby Marina, karlforstrom.fi | Idas Bod, brannskar.fi | Kahvila-Ravintola Satamakapteeni, satamakapteeni.fi | Karhusaaren kauppa ja Kauppalaiva Christina, kauppalaivachristina.fi | Kivenlahden Venekerho, kivenlahden-venekerho.fi | Kotka Maretarium Oy, maretarium.fi |

PSS ry:n toimistot Turussa ja Savonlinnassa | Puumalan vierassatama | Seapoint Pohjoisranta, seapoint.fi | Seapoint Porkkala Marin, seapoint.fi/asetat | Tavaratalo Wahlsten, wahlsten.fi | Utö Handel, uto.fi | Varuste.net | Öro Linnakesaari, visitoro.fi | Veneilijän Verkkokauppa.fi | Treenikamat.fi | Jurmo Vierassatama, jurmo.com

Haluatko jälleenmyyjäksi? Ota yhteyttä Ocean Spiritiin.

Ilahduta ystävää ja suojele vesistöjä joulutervehdyksellä

PSS ry:n paperinen ja sähköinen joulukortti kertovat vastaanottajalle, että olet mukana tukemassa työtä vesistöjemme puolesta.

Tänä vuonna PSS ry:n joulukorttivalikoimasta löytyy kolme upeaa **Saara Atulan** ikuistamaa talvimaista: Matka, Virta ja Hetki. Atula on tunnettu ruoka- ja retkeilyvaikuttaja *Viimeistä murua myöden* -blogin ja Instagram-tilin takaa. Katso Atulan herkullinen retkiresepti viereiseltä sivulta.

Perinteinen joulukortti

Joulukortit myydään 15 kappaleen pakkauksessa. Pakkaus sisältää 5 kpl *Matka*-, 5 kpl *Virta*- ja 5 kpl *Hetki*-korttia sekä kirjekuoret. Korttien sisällä on joulun ja uudenvuoden toivotukset kolmella kielellä sekä takana maininta tuoton ohjautumisesta PSS ry:n toimintaan.

Sähköinen joulutervehdys

Kerrotko joulutervehdyksen mieluummin sähköisesti esimerkiksi somessa tai sähköpostitse? PSS ry:n e-joulukortin saat yksityishenkilönä käyttöösi tekemällä 50 euron lahjoituksen PSS ry:lle. Yritykset saavat sähköisen kortin käyttöönsä tekemällä vähintään 250 euron lahjoituksen. Yrityksille on tarjolla erisuuruisia joululahjoituspaketteja, joihin sisältyy lisänäkyvyyttä PSS ry:n viestintäkanavissa sekä sähköisen kortin yksilöinti tuen suuruudesta riippuen.

Tervehdysten tuotto käytetään suoraan PSS ry:n työn tukemiseen.

Tilausohjeet ja lisätiedot: Tilaa paperinen joulukortti ja sähköinen joulutervehdys osoitteesta pidasaaristosiistina.fi/joulu.

Hinta
30€
(sis. kirjekuoret)

Hinta alk.
50€/250€

Tip tap!

Muista myös joululahjoiksi sopivat PSS ry:n taidejulisteet ja joululahjajäsenyys!

Taidejulisteiden kauniit vesistöaiheet sekä hinnat ja tilauslomake löytyvät täältä:

pidasaaristosiistina.fi/julisteet.

Lahjajäsenyyden paketoituihin pukinkonttiin kiireisempikin tonttu vielä vaikka aattoamuna täältä: pidasaaristosiistina.fi/lahja

Vesi kielellä

Mausteiset nuotio perunat kikhernelettujen kera

Teksti, reseptit ja kuvat: Saara Atula

Jos tiedossa on kiireettömämpi ilta nuotion äärellä, kannattaa kokeilla juuresten kypsentämistä nuotion tarjoamassa uunissa. Masala dosat eli kikherneletut mausteisella perunatäytteellä kuuluvat intialaisten ruokien suosikkeihin. Perunatäyte valmistuu itsekseen nuotion lämmössä samalla kun, paistat letut nuotiopannulla. Nuotioperunat maistuvat jogurtin ja chutneyn kanssa myös ilman lettuja, mikäli haluaa oikaista.

Kahdelle

Kikherneletut, n. 4 lettua

2 dl kikhernejauhoja + 2 dl vettä + n. 3 rkl rypsiöljyä paistamiseen

Voit sekoittaa taikinän veden kanssa jo kotona tai pakkaa kuiva-ainekset keskenään ja sekoita retkellä vesi joukkoon.

Pakkaa mukaan

n. 500 g perunoita + 1 sipuli + 3 valkosipulinkynttä + (n. 1 dl kypsiä linssejä) + n. 3 rkl voita/rypsiöljyä + n. 1 dl turkkilaista (vege)jogurttia + n. 4 rkl mangochutneytä

Tee mausteseos kotona

2 tl juustokuminan siemeniä + 1 tl garam masala -mausteseosta + ½ tl kurkumaa + 1½ tl inkiväärijauhetta + ripaus kardemummaa

Sekoita mausteseos ja pakkaa se pieneen pussiin.

Retkelle tarvittavat välineet: nuotiopannu, paistinlasta lettuja varten, lautaset, jotka kestävät myös leikkaamista, lusikoita, aterimet ruokailua varten, puukko, foliota, talouspaperia

Retkellä

Paloittele perunat n. 1,5 cm kuutioiksi. Revi foliosta palasia. Jaa perunapalaset noin neljään foliopakettiin. Kuori ja hienonna sipuli. Pilko valkosipulinkyntset siivuiksi. Jaa sipulisilppu, valkosipulisiivut, linssit ja mausteseosta tasaisesti kuhunkin perunafoliopakettiin. Lorauta päälle öljyä tai pilko joukkoon voista palasia. Kääri folionytytti tiiviisti kiinni ja laita nytyt nuotion reunalle tai hiilokseen kypsymään. Kääntelee perunanytyttejä välillä, jotta ulkoreunalla olevatkin perunat kypsyvät. Perunoiden kypsyminen vie puolesta tunnista tuntiin.

Perunoiden kypsessä paista letut. Paista taikinasta lettuja rypsiöljyssä pannulla molemmin puolin.

Täytä letut nuotiossa kypsyneellä perunatäytteellä. Lisää turkkilaista jogurttia ja mangochutneytä.

Saara Atula tunnetaan sekä herkullisista kasvispainotteisista resepteistään *Viimeistä murua* myöten -ruokablogin takaa että retkeilyloa välittävistä Instagram-tilistään @viimeistamurua-myöten. Retkeily ja ruokaharrastus on johdattanut Saaran kirjoittamaan kirjan retkiruoasta. Retkiruokakirja (Cozy Publishing 2022) julkaistiin keuhällä 2022. Kirja sisältää niin päiväretkille, nuotioretkeille kuin pitkille vaelluksella tarkoitettuja kasvipohjaisia reseptejä, jotka sopivat niin vasta retkeilylön löytäneille kuin kokeneemmillekin konkareille.

TIETO SUOJELEE YMPÄRISTÖÄ

HALLINTO / ETELÄ-SUOMI

Linnankatu 16, 20100 Turku
toimisto p. 02 274 5500 | info@pssry.fi

toiminnanjohtaja Aija Kaski
p. 040 528 7145 | aija.kaski@pssry.fi

aluepäällikkö Katriina Murto
p. 050 598 5181 | katriina.murto@pssry.fi

talous- ja henkilöstöpäällikkö Rasmus Karlsson
p. 040 4571 863 | rasmus.karlsson@pssry.fi

jäsenvastaava Linda Fagerström
p. 040 580 1061 | linda.fagerstrom@pssry.fi

viestintäpäällikkö Veera Säilä
p. 040 455 2798 | veera.saila@pssry.fi

viestinnän asiantuntija Ida Sandberg
p. 040 457 1182 | ida.sandberg@pssry.fi

viestintäkoordinaattori Kiia Palo
p. 040 189 8655 | kiia.palo@pssry.fi

varainhankintapäällikkö Anna-Leena Mitro
p. 040 189 6406 | anna-leena.mitro@pssry.fi

projektipäällikkö Atte Lindqvist
p. 040 458 9495 | atte.lindqvist@pssry.fi

meriasiantuntija Jutta Vuolamo
p. 040 458 9156 | jutta.vuolamo@pssry.fi

Siisti Biitsi -ohjelmapäällikkö Julia Jännäri
p. 040 455 7251 | julia.jannari@pssry.fi

kummikoulukoordinaattori Pinja Harjunpää
p. 040 128 6512 | pinja.harjunpaa@pssry.fi

SAARISTOMERI

huoltoalus M/S Roope
p. 0400 372 379 | kari.lahtinen@pssry.fi

POHJANLAHTI

huoltoalus M/S Roope-Botnia
p. 050 557 5022 | roope-botnia@pssry.fi

JÄRVI-SUOMI

Puistokatu 5, 57230 Savonlinna
p. 015 514 648 | roope.jarvisuomi@pssry.fi

aluepäällikkö Eeva Taimisto
p. 0400 555 098 | eeva.taimisto@pssry.fi

aluekoordinaattori Veli-Matti Hartikainen
p. 045 773 47989 | veli-matti.hartikainen@pssry.fi

viestinnän asiantuntija Terhi Takkinen
p. 040 350 0319 | terhi.takkinen@pssry.fi

SAIMAA

huoltoalus M/S Roope-Saimaa
p. 0400 165 635 | roopesaimaa@pssry.fi

PÄIJÄNNE

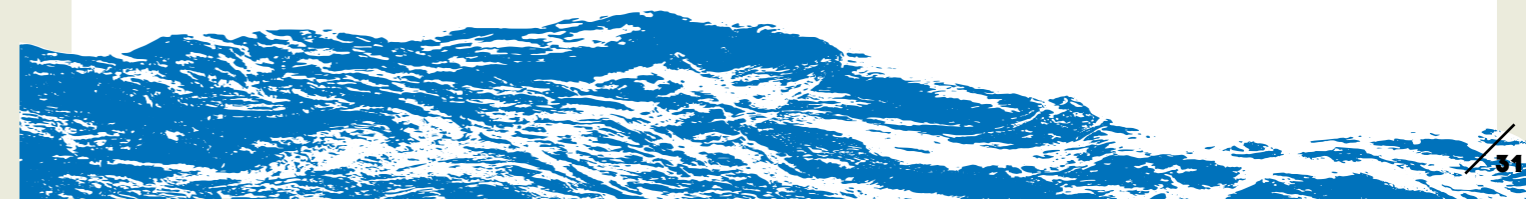
huoltoalus M/S Roopetar
p. 040 755 3413 | roopetar@pssry.fi

PIRKANMAA

hallinnoidaan Turusta
p. 02 274 5500

ITÄINEN SUOMENLAHTI

hallinnoidaan Turusta
p. 02 274 5500

Päyhteistyökumppanit

BEWESHIP

DB SCHENKER

Helvar

Kappahl

MAKIA
EST.2001 — HELSINKI

OceanSpirit.fi

**OTAVA
MEDIA**

Rapala®

SARLIN

SUOMEN JALOMETALLIKIERRÄTYS

**TURKU
ENERGIA**

VIKING LINE

ÄLANDSBANKEN

Yhteistyökumppanit

sanit

**CHRISTIAN
BERNER**

dataaito

Finnlines
a Grimaldi Group company

jaakkoo
taara

KESÄRAUHA

KONGSBERG

KÄRCHER

LOUNAIS-SUOMEN
JÄTEHUOLTO

LYYTI

SHIPPAARD 1737

MOLOK

**PAU
HAUS**

PROSAIL

RUISROCK
RUISROCKI RAKETTI 4.10.2023

**SAIMAA
BREWING Co**

STORMOSSEN

Katso kaikki PSS ry:n tukijat ja tutustu yritys yhteistyön mahdollisuuksiin osoitteessa:

[PIDASAARISTOSIIISTINA.FI/YRITYSYHTEISTYO](https://pidasaaristosiiistina.fi/yritysyhteistyo)